

megindulását sejteti. A rutén nép műveltségének a háború tanulságai alapján való fokozása a cikkből kitetszően már gondoskodás tárgya. *Kemény F.* (Nagy idők) az ifjúság gondolkodásának és érzelmeinek a mai időkhöz méltó irányba való terelésére nem tartja elégnak a tanító szavát, hanem kivált ilyen tárgyú írásbeli dolgozatokat óhajt. *Simonyi Zs.* nyelvünk magyarságának védelmét ajánlja a tanítóság figyelmébe. *Balassa J.* a fogalmazás tanítására ad gyakorlati útbaigazítást. *Bárány G.* a tanítás végső céljául azt látja, hogy megismertesse az ember helyét a szellem-erkölcsi világréndben s megtanítsa arra, mikép éljen, hogy élete istennek tetsző, azaz a minden lét alapját és célját tevő ethikai principium intenciójának megfelelő legyen.

Orsz. Középsz. Tanáregy. Közlöny 5. és 6. sz. *Benisch A.* a bosnyák középiskolákról, a sarajevói magyar gimnáziumról, *Bittenbinder M.* az orosz-lengyelországi leányoktatásról, *Ballenegger H.* a felsőleányiskola reformjáról mond el időszerű gondolatokat. *Kemény F.* utal arra, hogy a németek hazafias okokból kezdenek visszatérni az ú. n. gót-betűk; ehöz s emiatt felveti azt a gondolatot: nem lehetne-e nekünk a népiskola 4. o.-ban legalább az önként vállalkozóknak heti 1 órán német írást tanítanunk? Az OKTK. szerkesztője ennek ellene mond. Szerintünk pedig itt is különbséget kell tenni falusi és városi, színmagyar és vegyesnyelvű népiskolák között s az egészet tisztán gyakorlatiasan kell felfogni. —s—sz Vaszary Kolos emberi és tanári értékét jellemzi; főként bölcs és békés szellemét, nemzeti érzését emeli ki.

Budapesti napilapokban 1915 jan. 1—dec. 31-ig a következő nevelésügyi cikkek jelentek meg: *Alkotmány:* 50. szám. *Jehlicska F.:* A háborús tanév (Az iskolai év megrövidítése ellen). 55. *Gáspár Á.:* A magyar tanítóság győzelme (Ellenségeinket a valláserkölcös alapon felnevelt ifjúságunk verte le. Ez a magyar tanítóság érdeme). 59. A félrevezetett francia ifjúság (A revanch-eszmével vezették félre a túlzó tanítók). 70. A tanév befejezése (A tanév megrövidítése mellett). 73—75. A nevelés problémái (Fr. W. Foerster előadásainak tartalma; főgondolata a tekintély és szabadság összhangba hozása; igazi jellem csak meggyőződéses hitből fakad). 80. Az elemi iskolák évről-évré vizsgái (A hercegprimás rendelete az iskolák korábbi bezárásáról). 103. A főváros élelmezése és az iskolák (Május végén be kell zárni az iskolákat). 121. *Gáspár P.:* A jubiláló nagy-szombati érseki főgimnázium (az intézet negyedszázados multjáról). 156. *Bokor Malvin:* Nevelés a jövőre. 162. *Tanár:* A magyar középiskola és a háború. 270. *Jankovich* a középiskola reformjáról (a *Fremdenblatt*-ban közölt cikk fordítása). 271. tb.: *Jankovich* reformtervei. 315. d. i.: *Látogatás* a rokkant-iskolában (A béna katonák többé-kevésbé mind vallásossá lettek. Dolgozataikban Istenről és az ezzel kapcsolatos eszmékről írnak). 328. A magyar köznép testi nevelése (Az Országos Testnevelési Tanács javaslata a falusi és városi ifjúság testnevelése tárgyában). — *Az Est:* 73. *Támpontok* a katona erkölcsi neveléséhez (Egyik ezred nyomtatványokat adott ki a tisztek részére a legénységgel való bánásmódról). 241. *Drágább* lett a tankönyv (Keményen rátámad a tankönyvárúsokra, mert a tankönyv

árát tíz százalékkal felemelték). 270. Vezércikk arról, hogy a német császár mennyire megbecsüli a tanítókat. 360. Janicsár: Az angol tanügyi és hadiállapotok. Az Est számos cikkében hangoztatta, hogy az újjáépülő kárpáti falvak iskoláira és óvodáira mily nagy gondot kell az államnak fordítania. — Az Ujság: 50. Háborús szülői értekezlet (A Feministák Egyesületének tanácskozása megállapította, hogy a fővárosban felburjánzott a gyermekkoldulás; ezt elősegítette a helytelenül alkalmazott jótékonyosság; a háborús élet veszélyezteti a gyermekek idegeinek épségét s a katonás nevelés uralmára vezethet. A jövő nevelésben a kötelességérzés fejlesztésére kell gondot fordítani s a gyermek fizikai erejét gondosabban kell ápolni s több reális ismeretre kell megtanítani; óvni az eldurvulástól a háború folyamán felvetődött tanulságok felhasználásával). 51. Gyógytorna az iskolában (A főváros iskoláiban tornáztatják kísérletképen orvosi felügyelet alatt a testi hibában szenvedőket is). 115. K. F.: Óvjuk a fiatalokat (A hadi érettségi alkalmával egészségügyi intések). 159. G.-né Stern J.: Tanítók a közigazgatás szolgálatában. 186. Iskolai értesítők (az idei középisk. értesítőket ismerteti). 205. Gyomai Zs.: A jogi oktatás reformja. 205. és 212. Hacker Boriska: A koedukáció (Minden iskola legyen nyitva leányok és fiúk számára; a két nem érdekeit egyenlően tartsák szem előtt, egyenlően ítéljék meg őket, nem úgy, mint az egyetemen; alapos egészségügyi és erkölcsi nevelésre van szükség; az iskolában a férfi és női tanerők egyenletesen legyenek megosztva, hogy a kétféle elem az együttes nevelés egész értékét kifejthesse). Garami B.: A testi gyakorlatok kozmetikai szerepe. 219. Szikra: Háború és kultúra (A magyar nő állásfoglalása a béke érdekében). 233. Zsoldos B.: A gyermekvédelem új irányai (méltatja a nemrég Budapesten megnyílt Új iskolát, mely az iskolai munka alapjává a gyermek fejlődését teszi). 239. Középiskoláink sorsa (A középiskolák nemzeti hivatása nem engedheti, hogy a hivatásos, kiváló nevelők kipusztuljanak. Van olyan iskola, ahonnan kilenc tanár is hiányzik. A szülők az új Magyarország jövője érdekében kérik a minisztert, hogy az új iskolai év megnyitása előtt tegye lehetővé, hogy tanár és tanítvány a háború tartama alatt is zavartalanul, nyugodtan teljesíthesse kötelességét). 250. A rokkantak iskolája. 271. Háborús gyermekmunka-kiállítás. 309. Wlassics Gyula: A nők az egyetemen (A 25 év-előtti leány természetrajza más, mint a maié; ez az igazság hangosan követeli a reform továbbfejlesztését. E cikk előzménye: Kóbor Tamásnak néhány nappal azelőtt irt ilyirányú felszólalása). 315. Vulpes: Az iskolakönyvek (a könyvdrágítás ellen, államosítást követel). 352. G.-né Stern J.: Nők a jogi fakultáson. 359. A fővárosi iskolák háborús kiállítása. — *Budapesti Hírlap*: 82. A háború mint nemzetnevelő (Molnár Viktor előadása az Uránia közgyűlésén, 1. M. P. 1915. 216. l.). 177. C. J.: Diákok a mezőgazdaságban. 187. Ismerteti a fővárosi iskolák mult tanévi munkáját. 235. és 240. Kiss Ernő: Középiskoláink háborús éve. 247. Kereskedelmi iskoláink beszámolója. 250. Agárdy László vezércikke: Iskola és háború. 275. Takács Menyhért: Kulturánk jövője (Jankovich miniszter reformtervével foglalkozik). 322. Sebestyén Károly: Nők az egyetemen (Az idő

sürgeti nemcsak a húsz évvel ezelőtti jognak *in integrum* visszaállítását, hanem hathatós kiterjesztését is). Az iskola és a nevelés ügyével kapcsolatos e lapban néhány, Dunántúli aláírással írt cikket a német nyelv tanításáról és a modern magyar irodalomról. — *Esti Ujság*: 51. Lövészcsapatok Budapesten. A tanuló ifjúság katonai kiképzése (A fővárosban már több iskola van, amelyben katonai fegyelem alatt álló csapatok alakultak). — *Magyar Hírlap*: 355. A fővárosi iskolák háborús kiállításai. — *Magyarország*: 45. A háború erősíti a nemzeti érzést. 12 ezer diák nyilatkozata a háborúról. A magyar iskolák a berlini háborúped. kiállításon (Hármas címe egy cikknek, amelyben Nagy László nyilatkozik a M. Gyermektanulmányi Társaság háborús kérdéseire érkezett feleletekről). 63. Az ifjúság testi nevelése (Juba A. tervezete). 94. Egy híres iskola reneszánsza (A piaristák új palotája Budapesten). Az iskolák és a háború (Az iskolák időelőtti bezárásáról). Kétezer kis kertész (Iskolás gyermekek kertészkedése). Sz. B.: Az elemi népoktatás enciklopédiája (Ism.). 99. Az iskolán kívüli testnevelés reformja. 268. Lázár Béla: Iparművészeti iskolánk jövője. 329. Az ifjúság testi neveléséről ír az Orsz. Testnev. Tanács javaslatai alkalmából. 331. Körösfői-Kriesch A.: Iparművészeti oktatásunk és az iparművészeti iskola. — *Népszava*: 44. Az absztinens Oroszország (a pálinka-tilalom üdvös hatása a népen máris jelentkezik). 194. A pap mint született tanító. 212. Az iparos ifjak testi nevelése. 313. Háborús gyermekrajzok. 331. Háromezer iskola tanító nélkül. 352. A katonás nevelés kérdése. — *Pesti Hírlap*: 45. Sebestyén Ede: Budapest gyermekvédelme (A főváros gyermekvédő munkásságát egy központi szervezetbe kell összevonni, az elhagyatott gyermekeket budapesti családoknál kellene elhelyezni, nem vidéken. Szükséges menedékház hajléktalan gyermekek részére. Szép eredményt lehetne elérni, mint az angoloknál, az örökbefogadással is). 113. Sz. Z.: A háború mint oktató (A háború nagyon hozzájárult a nemzetek, népek lelkének, jellemének megismeréséhez). 148. A tanítók háborús munkája (egy áll. isk. igazgató írja, hogy nem volna igazságos dolog, ha a tanító a szünidőben hazafiságból ingyen volna köteles dolgozni). 156. Sebők Dezső: Gyermekvédelem a háború után. 177. Hegedüs Zs.: Az iskolások háborús esztendeje. 233. Sziebert V.: Gyermekfantázia képekben a háborúról (Az Iparművészeti Múzeumban a főváros elemi iskolái által kiállított háborús gyermekrajzok ismertetése). 247. d. k.: Középiskoláink és a háború (Az értesítők nyomán). 252. Kertészkedés a polgári iskolában (A polgári iskolák fölül itt a fővárosban gyakorlati kertészkedő tanfolyamokat lehetne és kellene szervezni 2—3 éves kurzusokkal). — 352. L. T.: Nemzeti nőnevelés (Émlékezés Veres Pálnéra). Sz. Z.: Mozi és a reakció. Liptay Olga: Nők az egyetemen. 353. A nők és az egyetemi oktatás. — *Pesti Napló*: 72. Népművelődés és a háború (Lád Károly nyilatkozata arról, hogy a háború mennyiben befolyásolta az alsóbb néposztály művelődési szükségleteinek kielégítésére alapított demokratikus intézményeket). 77. A középiskolai sporttanítás bajai (Elhanyagolják a sportot; a tornatanítók hadba vonultak, ezeket helyettesíthetnék a sportegyletek itthonmaradt tagjai). 96. Magyar katonák és magyar tanítók. 98. Hadi alapvizsgák a budapesti

egyetemen 99. Az ifjúság nevelése a sportokra. 117. F. S.: Családfenntartó gyermekek (Adatok a pesti szegény gyerekek háborús életéből). 149. A 18 évesek (Érettségi és háború). 156. Majtényi Károly: A középiskola reformja. 162. Szoszlovszky János: A gyógypedagógia és a háború. 222. Ká.: A hős néptanítók (a harctéren küzdő néptanítókat dicséri). 265. Ká.: Az iskolás gyermek (az iskolás gyermekek védelméről). 268. D. I.: Magyar tanfolyamok Berlinben (az ottani Magyar Egyesület magyar tanfolyamokat rendez). 269. Ferenczy József: Közoktatásunk a háború után (A középiskola reformjáról). 360. A gyermek és a háború. 361. M. P.: Debreczeni iskolák. — *Világ*: 44. A klerikális rendszer (A Jogállamból idézi Concha Győző cikkét: a jogakadémiák tanárainak kinevezése vagy választása igen sok esetben nem az oktatás és tudomány kívánalmai, hanem idegen tekintetek szerint történt és az ekként tanszékhez jutottak nem három, hanem sokkal több éven keresztül magántanári képzés nélkül működtek. A szak-képzettség helyett katonai szolgálat, orgonálóképesség, vallásos buzgóság, jámborság, befolyásos családnál eltöltött nevelésködések vagy velük való rokonság szolgált egyedüli alapul egyes állások betöltésénél. Érthetetlennek találja némely akadémia eljárását, hogy a szak-képzettség helyett tanáraik vallásos buzgóságára vannak csak tekintettel). 77. Zsigány Z.: A háború és az iskola (A vereség és a győzelem a népműveltség fejlődésének eredménye. Gazdaságilag erős, művelt népek döntik el az igazi győzelmet. Minél műveltebb valamely nép, annál több sikert ér el a háborúban. Jó katona a szocialista, az atheista francia és a vallásos bajor egyaránt. Nem lehet megengedni, hogy drillszellemű zászlóaljokat szervezzenek az iskolákban. Az iskola meddő munkát végez a lövőgyakorlatokkal. Moltkét idézi, aki azt mondta, hogy az iskola csak neveljen egészséges és értelmes tanulókat, a többit bízza a hadseregre). 93. Háborús olvasókönyv az iskolában. 152. V. J.: Gyermekek a háborúban. 169. Gerő Ödön: Új nevelés (vezércikk). 177. Kassák Lajos: A gyerekekről. 243. A megdrágult iskola (A tankönyvek drágítása ellen). 247. Feleky Géza: Az igazi közigazgatási reform (Változtatásokat ajánl az egyetemi oktatásban). 283. Rajztanárnő és kézimunkatanítónők (a rajztanárnők helyzetéről). — Kármán Mórról az egyszerű híradásnál bővebben írt a Budapesti Hírlap (287.), Az Újság (287.), Pesti Napló (288.), Világ (287.), Pester Lloyd (Alexander B.). Á. L.

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL.

Herder és a reáliskola. A reáliskola ellenesei gyakran érvelnek azzal, hogy ez az iskolanem hátráltatja a növendékek idealizmusát, értséd eszményi gondolkodását. Ezt a vádat érdemes közelebbről megvizsgálni, aminek érdekében a németek saját klasszikusaikhoz is folyamodnak. Tudjuk, hogy Goethe életének jó részét a természettudományoknak szentelte és ebben is úttörő volt, anélkül, hogy eszményi gondolkodása kárát vallotta volna. A mai kétféle középiskolával még közvetlenebbül foglalkozott